

การกำกับดูแลและแทรกแซงเว็บบอร์ดทางการเมือง หลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549

บัณฑิต จำรูญวงศ์สกุล
พิรงรอง รามสูต

“แม้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะก้าวหน้าไปสักเพียงใด แต่ก็ยังมีอาจก้าวข้ามความพยายามในการปิดกั้นของภาครัฐไปได้ และแม้ภาครัฐจะปิดกั้นและควบคุมสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างรัดกุมสักเพียงใด แต่ก็ยังมีอาจก้าวข้ามความพยายามในการสื่อสารของประชาชนไปได้”

Faculty of
Communication Arts
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บัณฑิต จำรูญวงศ์สกุล (นศ.ม. วารสารสนเทศ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550) ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม และพิรงรอง รามสูต (Ph.D., Atlantic Community College, USA., 2000) เป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “การกำกับดูแลและแทรกแซงเว็บบอร์ดทางการเมืองหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้รับการประเมินผลการสอบวิทยานิพนธ์ในระดับดีมาก ของหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ

การก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 นั้นมีข้อแตกต่างประการหนึ่งที่ไม่เคยมีคณะผู้ก่อการปฏิวัติรัฐประหารคณะใดในประเทศไทยเคยประสบมานั้นก็คือการรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นท่ามกลางกระแสคลื่นลูกที่ 3 ของสังคมยุคสารสนเทศ และประเทศไทยเองก็อยู่ในช่วงยุคดังกล่าว ประชาชนเริ่มคุ้นชินกับเสรีภาพในการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และคุ้นชินกับการเป็นผู้สร้างพร้อมกับเป็นผู้รับข่าวสารมานานพอสมควร ประชาชนมีสถานะเป็นสื่อมวลชนของสื่อใหม่ซึ่งมีความแตกต่างจากสื่อมวลชนในสื่อเก่าอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ และด้วยลักษณะเฉพาะทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตหลายประการ ทำให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติไม่สามารถใช้แนวทางหรือวิธีการควบคุมกำกับดูแลตามที่ใช้ในสื่อเก่ามาจัดการกับสื่อใหม่ได้

ขณะเดียวกันทางด้านของอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร และสมาชิกพรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่สูญเสียผลประโยชน์และอำนาจจากการก่อการรัฐประหารของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติก็พยายามหาพื้นที่ในการสื่อสารทางการเมือง โดยการนำเสนอข่าวสารของฝ่ายตนผ่านทางสื่อต่างประเทศ (international media) เช่น นิตยสารไทม์ สถานีโทรทัศน์ CNN สถานีโทรทัศน์ BBC และอีกช่องทางหนึ่งที่สำคัญซึ่งกลุ่มอำนาจเก่าใช้ในการสื่อสารก็คือ อินเทอร์เน็ต อย่างเช่น เว็บไซต์ www.hi-thaksin.org และ www.truehaksin.com เพราะสื่อวิทยุและโทรทัศน์นั้นถูกควบคุมเบ็ดเสร็จโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ และสื่อหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ก็ไม่เปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มดังกล่าว ซึ่งการใช้สื่อใหม่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มที่ต่อต้านนี้ก็ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากยอดผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ www.hi-thaksin.org ที่มีมากถึง 5,402,760 คน ในระยะเวลาแค่เกือบ 1 ปีที่ผ่านมานับจากวันที่เปิดใช้เว็บไซต์ (ข้อมูล ณ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2550)

สถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ และคณะรัฐบาลที่แต่งตั้งโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติว่าจะใช้วิธีการใด

ในการควบคุมพื้นที่การสื่อสารซึ่งกลุ่มอำนาจเก่าสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับผู้ให้การสนับสนุนในประเทศไทย ขณะเดียวกันก็เป็นที่น่าสนใจว่าภายใต้กระแสการสนับสนุนเสรีภาพในการแสดงออกที่ต่อเนื่องมาของสังคมไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรม ภาคประชาสังคมจะมีปฏิกิริยาต่อการกำกับดูแลและการแทรกแซงในเว็บบอร์ดทางการเมืองจากภาครัฐอย่างไร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) กฎหมายและข่าว ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) กลุ่มตัวอย่างเอกสาร ได้แก่

1) กฎหมาย ประกาศ คำสั่ง ที่แสดงให้เห็นถึงการควบคุมการสื่อสารในเว็บบอร์ดทางการเมืองของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวงไอซีที) ที่ปรากฏระหว่างวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2550

2) ข่าวที่แสดงให้เห็นถึงการควบคุมการสื่อสารในเว็บบอร์ดทางการเมืองของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานภาครัฐ ที่ปรากฏระหว่างวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2550 โดยใช้โปรแกรม News Center ซึ่งเป็นโปรแกรมรวบรวมข่าวสารที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ตเป็นตัวคัดกรอง

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงโดยพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของแต่ละบุคคลกับเรื่องที่ผู้วิจัยทำการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยนำรายชื่อผู้เกี่ยวข้องที่จะทำการสัมภาษณ์นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตพิจารณาความเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม อินเทอร์เน็ต เว็บมาสเตอร์ของเว็บบอร์ดทางการเมือง

ผู้แทนหน่วยงานภาคประชาสังคมและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้นจำนวน 24 คน

รายละเอียดของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. กลไกในการกำกับดูแลเว็บบอร์ดทางการเมืองของภาครัฐ

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า คณะรัฐบาลที่แต่งตั้งโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ มีการใช้กลไกของรัฐทั้งทางกฎหมายและในเชิงโครงสร้างมาควบคุมพื้นที่การสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนแขนงอื่นๆ เพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลในขณะนั้น

1.1 การกำกับโดยใช้กลไกกฎหมาย

หลังเกิดเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ออกคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ 5/2549 เรื่อง ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (คำสั่ง คปค. ฉบับที่ 5) ในวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2549 ภายหลังการก่อการรัฐประหารเพียงไม่ถึง 24 ชั่วโมงเพื่อป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นผลเสียแก่การก่อการรัฐประหาร ซึ่งคำสั่ง คปค. ฉบับที่ 5 นั้นเป็นเสมือนการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่ในระยะยาวทาง คมช. ก็ได้ผลักดันการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ผ่านทางสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่างๆ แทนสภาผู้แทนราษฎรซึ่งถูกยกเลิกไปหลังเกิดการก่อการรัฐประหาร

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้จะพ้นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อในการก่อการรัฐประหารมาเป็นเวลาหลายเดือน คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติก็ยังคงใช้คำสั่งฉบับนี้ต่อไปจนกระทั่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2550 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติและรัฐบาลพยายามควบคุมการสื่อสารในอินเทอร์เน็ตผ่านทางกฎหมายมาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อผู้วิจัยนำกฎหมายทั้ง 2 ฉบับมาวิเคราะห์พบว่า ภาครัฐมีวิธีและลักษณะการใช้อำนาจดังนี้

1) การกำหนดโทษทางกฎหมายอย่างสูงสำหรับผู้ใช้งาน

ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 (2) ได้มีการกำหนดโทษไว้สูงสำหรับผู้ใช้งาน ในเรื่องของการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โดยการกำหนดโทษจำคุกสูงสุดห้าปี ปรับสูงสุดหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2) การกำหนดโทษทางกฎหมายอย่างสูงสำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 15 มีการกำหนดโทษทางกฎหมายสำหรับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ผู้ให้บริการ Web Hosting และเว็บมาสเตอร์ ไว้สูงเทียบเท่ากับโทษของผู้ใช้งาน

3) การให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐอย่างเต็มที่ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ต

ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 18 มีการให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐอย่างเต็มที่ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ต โดยเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการได้ดังนี้

- สั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องชี้แจงหรือส่งเอกสารข้อมูล หรือหลักฐาน
- เรียกดูข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์และข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้งานจากผู้ให้บริการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- ทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์
- ถอดรหัสลับ ตรวจสอบ หรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์
- ยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์

1.2 การกำกับดูแลโดยใช้กลไกเชิงโครงสร้าง

ภายหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ภาครัฐไม่ได้ตั้งหน่วยงานใหม่ในการกำกับดูแลและแทรกแซงการสื่อสารเรือบอร์ดทางการเมือง แต่ใช้อำนาจผ่านกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (MICT) ซึ่งเป็นกลไกของรัฐที่มีอยู่เดิม สำคัญที่เกี่ยวข้องกับกลไกการใช้อำนาจของรัฐผ่านกระทรวงไอซีทีในกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ มีดังนี้

“...ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดำเนินการ (ข้อความนี้เน้นโดยผู้เขียน) ควบคุม ยับยั้ง สกัดกั้น และทำลายการเผยแพร่ข้อมูลสารในระบบสารสนเทศ ผ่านระบบเครือข่ายการสื่อสารทั้งปวง ที่มีบทความ ข้อความ คำพูด หรืออื่นใด อันอาจจะส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข...”

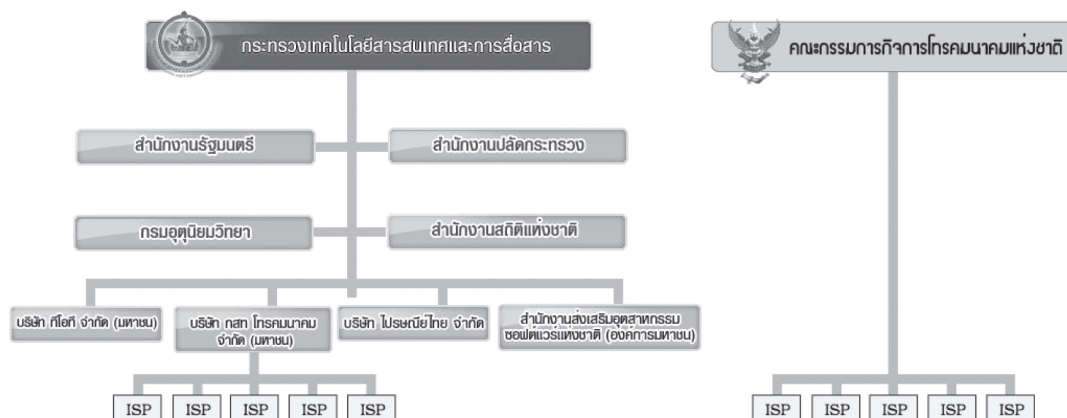
คำสั่ง คปค. ฉบับที่ 5

“ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ข้อความนี้เน้นโดยผู้เขียน) และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้”

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ

คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 4

จากกฎหมายทั้งสองฉบับจะเห็นว่า รัฐได้ให้อำนาจกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมากในการตัดสินใจดำเนินการทั้งในการสกัดกั้นและทำลายการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในระบบสารสนเทศ และการออกกฎกระทรวงเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เนื่องจากกระทรวงไอซีทีทำหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแลเนื้อหาในสื่ออินเทอร์เน็ตมาตั้งแต่ก่อตั้งกระทรวงฯ ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยได้รับภาระงานดังกล่าวมาจากศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) แม้ว่าต่อมาในปี พ.ศ. 2547 จะมีการตั้งคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ขึ้นมาทำหน้าที่กำกับดูแลสื่ออินเทอร์เน็ตแทนกระทรวงไอซีที แต่ด้วยลักษณะพิเศษของกระทรวงไอซีทีที่มีหน่วยงานในกำกับที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตโดยตรง นั่นก็คือ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ที่เป็นเคอร์เนลหลักของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) เกือบทุกราย ส่งผลให้การสั่งการจากภาครัฐมาที่กระทรวงฯ ให้กำกับดูแลสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นเป็นไปได้โดยสะดวก ดังจะเห็นได้จากโครงสร้างของกระทรวงไอซีทีในภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 1 โครงสร้างหน่วยงานในกำกับของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (MICT) เปรียบเทียบกับโครงสร้างของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.)

สำหรับโครงสร้างการดำเนินงานในการกำกับดูแลเว็บบอร์ดทางการเมืองนั้น ในขั้นตอนการทำงานประสานงานผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) และผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามคำสั่งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ 82/2549 (โดยอ้างถึงคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 5/2549) จะทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและตรวจสอบข้อมูลที่ปรากฏในเว็บบอร์ดทางการเมือง

ในอีกทางหนึ่งกระทรวงไอซีทีจะเปิดรับแจ้งจากคณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) หน่วยงานด้านความมั่นคงภายในประเทศ และประชาชนทั่วไปถึงกระทู้ที่มีข้อความเป็นภัยต่อรัฐบาลในขณะนั้น จากนั้นทางกระทรวงฯ จึงจะนำข้อมูลที่ตรวจพบและหรือได้รับแจ้งเสนอต่อที่ประชุมร่วมระหว่างบุคลากรของกระทรวงไอซีทีและตัวแทนจากคณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติเพื่อประเมินสถานการณ์และกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการต่อไป

ต่อมาภายหลังได้เปลี่ยนวิธีการประชุมร่วมมาเป็นการรายงานตามลำดับชั้นในกระทรวงไอซีที เพื่อให้เกิดความรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ และสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีความเคลื่อนไหวอยู่เกือบจะตลอดเวลา โดยมีการรายงานจากหน่วยงานประสานงานผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) และผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ไปยังผู้อำนวยการสำนักกำกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งต่อไปยังปลัดกระทรวงไอซีที ซึ่งหากเป็นกรณีที่ปลัดกระทรวงฯ ไม่สามารถตัดสินใจได้ก็จะส่งต่อไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงไอซีทีเพื่อพิจารณาตัดสินใจ

จากนั้นที่ประชุมจะแจ้งผลการพิจารณาไปยังคณะกรรมการประสานงานผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP)

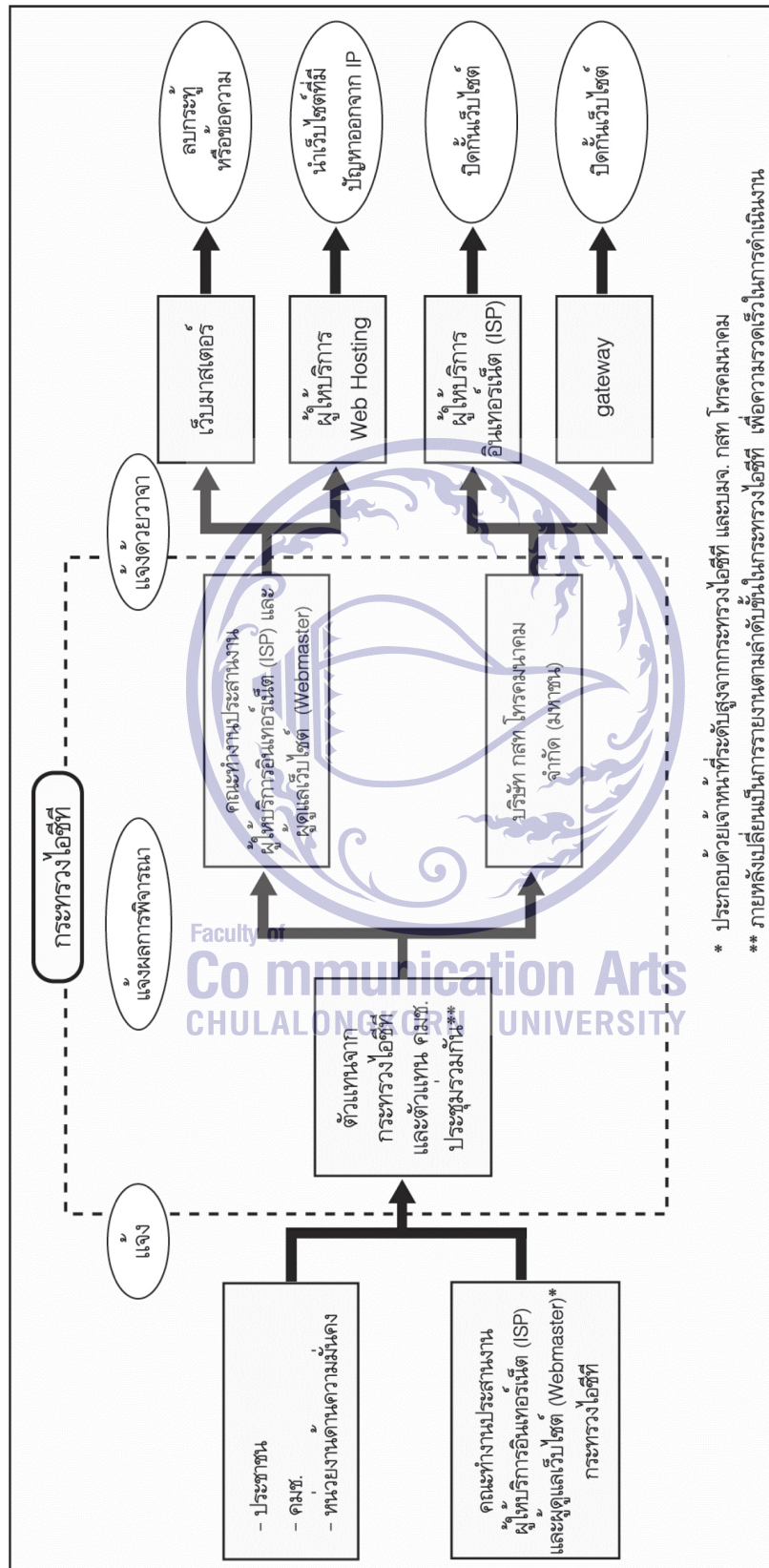
และผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) หรือบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) เพื่อดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่เป็นการแจ้งเว็บมาสเตอร์ให้ลบกระทู้ หรือข้อความ และแจ้ง Web Hosting ให้นำเว็บไซต์ที่มีปัญหาออกจาก IP ทางคณะกรรมการประสานงานผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) และผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) จะเป็นผู้ดำเนินการเอง แต่ถ้าเป็นกรณีที่แจ้งผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) ดำเนินการปิดกั้น และทำการปิดกั้นที่เกตเวย์ของ CAT ทางกระทรวงฯ จะสั่งการให้บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ดำเนินการ โดยกระบวนการติดต่อหน่วยงานภายนอกทั้งหมดนั้นจะแจ้งด้วยวาจาผ่านทางโทรศัพท์ ไม่มีการออกจดหมายเป็นลายลักษณ์อักษร หลังจากนั้นหน่วยงานที่ปฏิบัติก็จะรายงานผลพร้อมหลักฐานกลับไปยังกระทรวงฯ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า วิธีการที่กระทรวงไอซีทีใช้ในการกำกับดูแลเว็บบอร์ดทางการเมืองนั้นขึ้นอยู่กับมติของที่ประชุมร่วมระหว่างบุคลากรของกระทรวงไอซีทีและตัวแทนจากคณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติเป็นหลัก วิธีการที่ใช้นั้นมีทั้งหมด 4 วิธี ได้แก่

- การแจ้งเว็บมาสเตอร์ให้ลบกระทู้หรือข้อความ
- การแจ้งผู้ให้บริการ Web Hosting ระบุการให้บริการแก่เว็บไซต์ที่มีปัญหา
- การแจ้งผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) ให้ดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์
- การปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีปัญหาที่เกตเวย์ของบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)

โครงสร้างการดำเนินงานของภาครัฐในการกำกับดูแลเว็บบอร์ดทางการเมืองดังที่กล่าวไปในข้างต้นสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

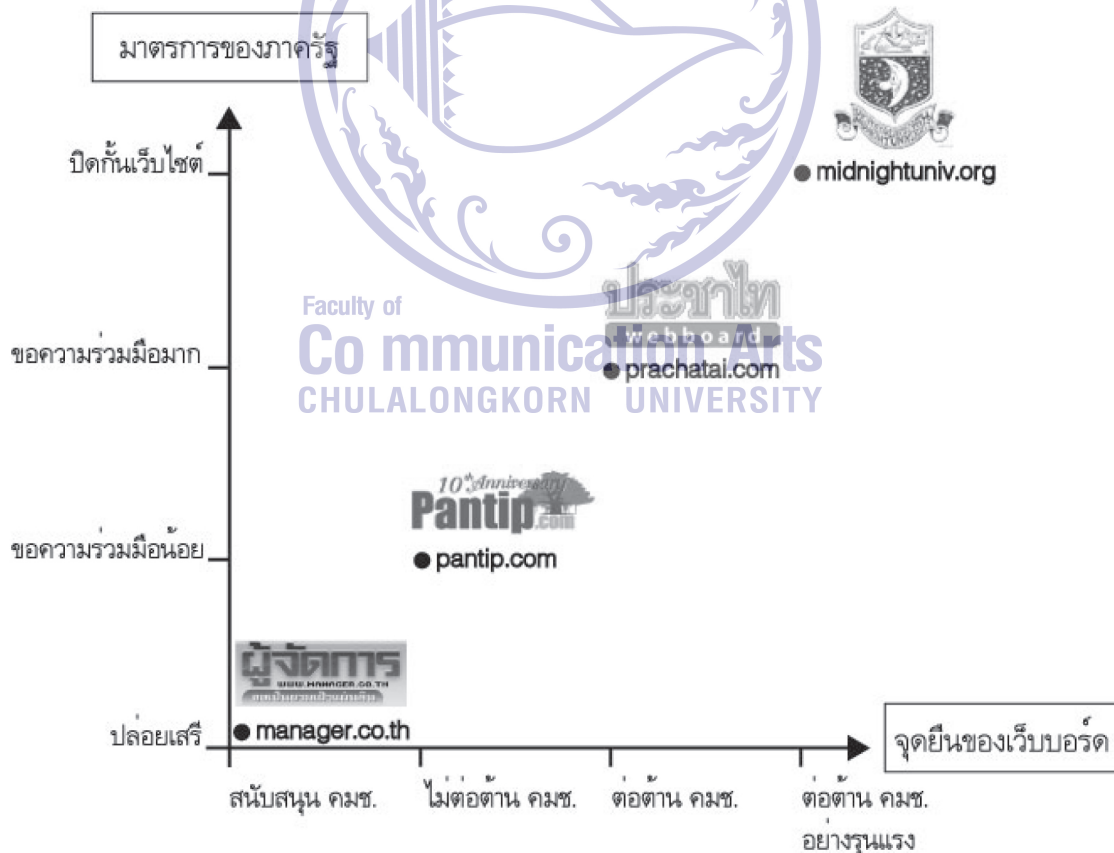
* ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากกระทรวงไอซีที และม.จ. กสท โทรคมนาคม
 ** ภายหลังเปลี่ยนเป็นการรายงานตามลำดับขั้นในกระทรวงไอซีที เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงาน

แผนภาพ 2 โครงสร้างการกำกับดูแลเว็บไซต์ทางการเมืองภายหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549

2. ความสัมพันธ์ระหว่างจุดยืนของเว็บบอร์ดกับมาตรการในการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตของภาครัฐ

จากโครงสร้างการกำกับดูแลเว็บบอร์ดทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบข้อสังเกตคือ การที่กระทรวงไอซีทีพิจารณาว่าจะใช้วิธีการใดในการกำกับดูแลนั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญได้แก่ จุดยืนของเว็บไซต์และการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามคำสั่งของภาครัฐ กล่าวคือ เว็บไซต์ที่มีจุดยืนทางการเมืองในลักษณะต่อต้าน คมช. และไม่ให้ความร่วมมือก็จะถูกสั่งปิด ดังกรณีของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน www.midnightuniv.org ส่วนเว็บไซต์ที่ต่อต้าน คมช. น้อย หรือไม่ต่อต้าน คมช.

และให้ความร่วมมือด้วยดีก็จะมีการติดต่อขอความร่วมมือในการดูแลเนื้อหาเป็นระยะ แต่จะไม่ถูกปิดกั้นหรือบล็อก โดยปริมาณการติดต่อของหน่วยงานภาครัฐจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของแต่ละเว็บ ในขณะที่เว็บไซต์ที่มีจุดยืนในการสนับสนุน คมช. และต่อต้านฝ่าย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็จะถูกปล่อยอิสระโดยไม่มีการพยายามควบคุมอย่างชัดเจนจากภาครัฐ เพราะไม่มีความจำเป็น เนื่องจากเว็บดังกล่าวเต็มใจที่จะกำกับดูแลตนเองหรือนำเสนอเนื้อหาตามแนวทางที่ คมช. หรือรัฐบาลที่แต่งตั้งโดย คมช. พึงประสงค์ ดังกรณีของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ www.manager.co.th ซึ่งผู้วิจัยในเรื่องดังกล่าวได้สรุปเป็นแผนภาพไว้ดังนี้

แผนภาพ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างจุดยืนของเว็บบอร์ดกับมาตรการในการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตของภาครัฐ

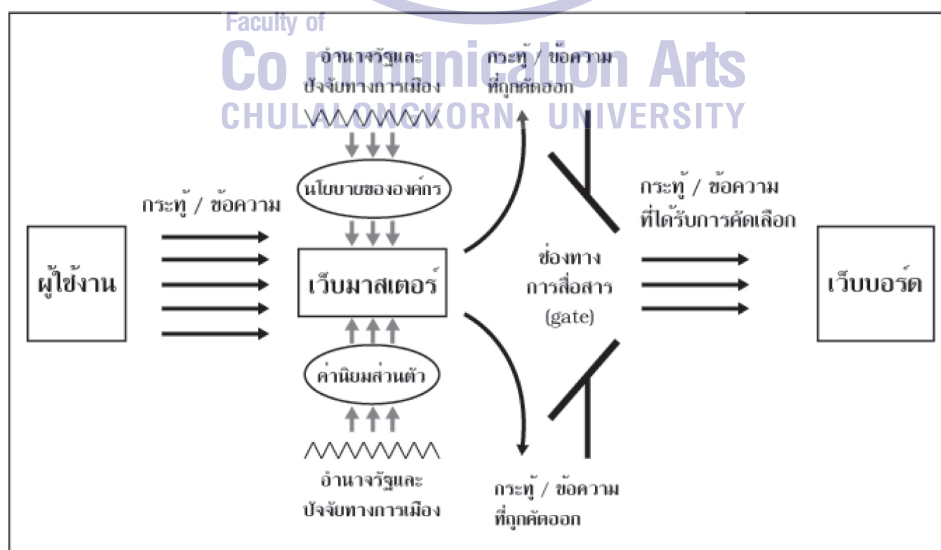
3. เว็บมาสเตอร์กับบทบาทผู้กรองสาร

จากการวิจัยพบว่า เว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ดทางการเมืองทั้ง 4 เว็บที่ผู้วิจัยได้ทำศึกษานั้นได้แสดงบทบาทในฐานะผู้กรองสาร กล่าวคือ เว็บมาสเตอร์เป็นผู้กำหนดว่าข้อมูลข่าวสารใดจะได้รับการเผยแพร่และนำเสนอต่อผู้รับสาร

แม้ว่าผลจากการสัมภาษณ์เว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ดทางการเมืองทั้ง 4 เว็บ ในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของผู้เฝ้าประตูข่าวสาร พบว่ามีเพียงปทัสถานและนโยบายขององค์กร กับค่านิยมส่วนตัวที่มีผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกข่าวสารของเว็บมาสเตอร์แต่ละคนแตกต่างกันไป ในขณะที่อำนาจรัฐและปัจจัยทางการเมืองไม่มีผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกข่าวสารของเว็บมาสเตอร์คนใดเลย แต่เมื่อผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์กฎหมายและการวิเคราะห์ข่าวที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบในลักษณะสามเส้า (triangulation) กลับพบสิ่งที่ขัดแย้งกับผลการสัมภาษณ์ เพราะวิธีและลักษณะการใช้อำนาจของรัฐที่ได้จากการวิเคราะห์กฎหมายและการวิเคราะห์ข่าวนั้น ล้วนแล้วแต่แสดงนัยยะของผลกระทบต่อตัวเว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ดทางการเมืองทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโทษทางกฎหมายของเว็บมาสเตอร์ไว้สูง

เทียบเท่ากับโทษของผู้ใช้งาน การให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐอย่างเต็มที่ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ต การใช้กำลังเข้าตรวจค้น และการแจ้งเตือนและขอความร่วมมือไปยังเว็บมาสเตอร์

ลักษณะดังกล่าวสะท้อนการควบคุมที่ลึกล้ำกว่าในสำนักของผู้ปฏิบัติการด้านข่าวสาร จะเห็นได้ว่าวิธีและลักษณะการใช้อำนาจของรัฐแม้จะเป็นปัจจัยภายนอก (external factors) แต่สามารถส่งผลกระทบต่อปัจจัยภายใน (internal factors) อย่างปทัสถานและนโยบายขององค์กร ตลอดจนค่านิยมส่วนตัวของเว็บมาสเตอร์ได้ กล่าวคือ ปทัสถานและนโยบายขององค์กร กับค่านิยมส่วนตัวจะค้ำยันถึงหรืออ้างอิงตามอำนาจรัฐและปัจจัยทางการเมือง เป็นการนำการควบคุมเข้ามาใส่ (internalize) ไว้ในกระบวนการพิจารณาของเว็บมาสเตอร์ ก่อให้เกิดการเซ็นเซอร์ตนเอง (self-censorship) ซึ่งจะส่งผลให้เว็บมาสเตอร์เซ็นเซอร์ตนเองโดยไม่รู้สึกลึกซึ้งเท่าใดๆ อย่างในกรณีของเว็บไซต์พันทิปดอตคอมซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า เว็บมาสเตอร์เรียกการกระทำดังกล่าวว่าเป็นการกำกับดูแลตนเอง (self-regulation) ดังจะเห็นกระบวนการคัดเลือกข่าวสารของเว็บมาสเตอร์ได้จากแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 4 กลไกการคัดเลือกข่าวสารของเว็บมาสเตอร์¹

¹ ดัดแปลงจากแผนภาพของ David Manning White, 1950, อ้างใน อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และพิรกร รามสูตร, *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 9.

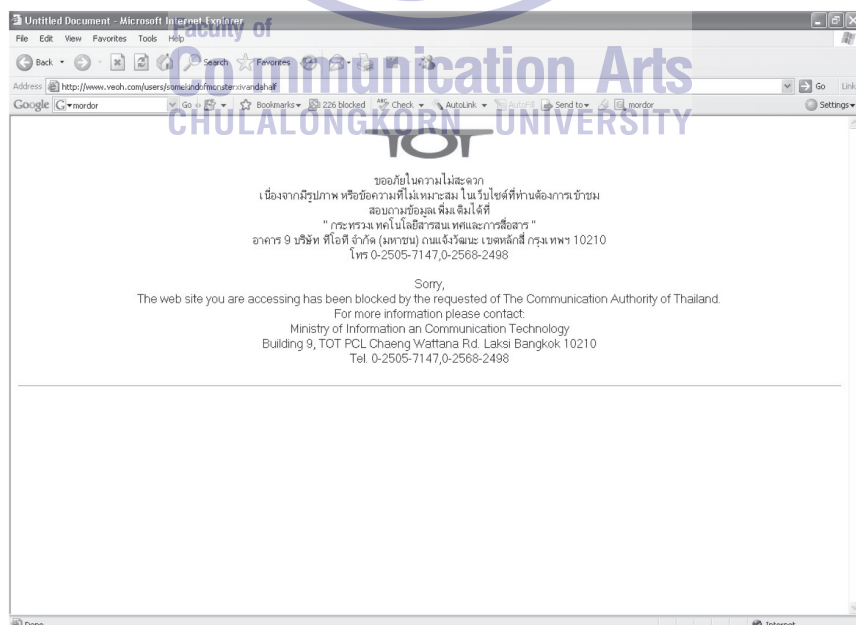
4. บทบาทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐ

บทบาทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในสังคมไทยนั้น มีลักษณะเป็นเสมือนตัวคั่นกลางระหว่างภาครัฐและประชาชน โดยมีหน้าที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชนในการใช้งานอินเทอร์เน็ตในฐานะผู้ให้บริการ ขณะเดียวกันก็ต้องคอยรับนโยบายและคำสั่งจากภาครัฐในฐานะผู้ได้รับใบอนุญาต การที่มีหน้าที่ต่อทั้ง 2 ภาคส่วนในลักษณะนี้ส่งผลให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตมีบทบาทที่แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัยและนโยบายของแต่ละรัฐบาล ในรัฐบาลบางสมัยที่มีนโยบายกวดขันกับเรื่องเนื้อหาในสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตก็มีแนวโน้มที่จะให้ความร่วมมือกับภาครัฐเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าคำสั่งที่มาจากภาครัฐนั้นจะเป็นเพียงการโทรศัพท์ขอความร่วมมือด้วยวาจาโดยไม่มีลายลักษณ์อักษรปรากฏเป็นหลักฐานก็ตาม

บทบาทเช่นนี้สะท้อนให้เห็นลักษณะของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ขาดมาตรฐานในการดำเนินงาน เนื่องจากปฏิบัติตามคำสั่งหรือการขอความร่วมมือจากภาครัฐโดย

ไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการว่าแนวทางปฏิบัติ นั้นได้ละเมิดต่อสัญญาการขอใช้บริการ สิทธิเสรีภาพของประชาชน หรือกฎหมายปกครองหรือไม่อย่างไร

แต่ต่อมาในช่วงหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรวมถึงผู้ให้บริการ Web Hosting ได้มีการเซ็นเซอร์ตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งหรือการขอความร่วมมือจากกระทรวงไอซีทีแต่อย่างใด อย่างเช่นกรณีเว็บไซต์ฟ้าเดียวกันที่ถูกผู้ให้บริการ Web Hosting ถอดออกจากไอพีเมื่อช่วงต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2551 รวมถึงการปิดกั้นเว็บไซต์ต่างๆ ที่มีเนื้อหาหมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ขัดต่อศีลธรรมอันดีของสังคมและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ โดยสังเกตได้จากการปรากฏหน้าการบล็อกเว็บเพจของไอเอสพีแต่ละราย ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่เป็นหน้าเว็บเพจของกระทรวงไอซีที ทั้งหมดนี้เนื่องมาจากในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีการระบุโทษของผู้ให้บริการไว้รุนแรงเทียบเท่ากับผู้กระทำความผิด จึงส่งผลให้ผู้ให้บริการมีความระมัดระวังตัวในการดำเนินงานมากขึ้น

แผนภาพ 5 หน้าจอเว็บไซต์ที่ปรากฏหน้าการบล็อกเว็บเพจของไอเอสพี

5. เสรีภาพของสื่ออินเทอร์เน็ตกับบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย

จากแนวคิดคุณลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ตที่นักวิชาการได้นำมาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสื่ออินเทอร์เน็ตกับสื่อมวลชนประเภทอื่นอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียง จะพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีข้อได้เปรียบสื่อต่างๆ ดังกล่าวในแง่ที่ว่ารัฐบาลไม่สามารถควบคุมสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเหมือนอย่างการควบคุมสื่อมวลชนต่างๆ ดังที่พิชญ พงษ์สวัสดิ์² มองว่า การสร้างกระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่หรือขอสัมปทานจากรัฐ ในขณะที่เดียวกันผลการวิจัยของยุทธพร อิศรรชัย³ พบว่า อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีเสรีภาพสูง

สอดคล้องกับที่นักวิชาการจำนวนมากเห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มที่จะเป็นพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ได้มากกว่าสื่ออื่นๆ ดังที่ รศ.สมเกียรติ ตั้งนโม⁴ ได้มองว่า พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่ปัจเจกชนมารวมตัวกัน เพื่อพูดคุยเรื่องราวสาธารณะร่วมกัน และรวมตัวกันต่อต้านอำนาจตามอำเภอใจ และการกดขี่ต่างๆ ที่มีต่อพลังสาธารณะและพลังทางสังคมโดยรัฐ

แต่เมื่อพิจารณาในบริบทของการกำกับดูแลโดยภาครัฐภายหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 กลับพบว่า ภาครัฐสามารถควบคุมการสื่อสาร

บนเว็บไซต์ทางการเมืองได้ผ่านทางกลไก และมาตรการของนโยบายต่างๆ ทำให้อินเทอร์เน็ตยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะอย่างเต็มรูปแบบได้ ดังที่ Human Rights Watch⁵ หน่วยงานเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2550 ว่า “ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเรื่องของการกล่เอียงทางการเมืองอย่างเสรี โดยมีการปิดกั้นเว็บไซต์ทางการเมือง และทำให้การวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมออนไลน์เงียบลง”

เมื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ด้วยแนวคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ต พบว่าวิธีการที่รัฐใช้ควบคุมสื่อมวลชนในอดีต ก็ยังสามารถนำมาใช้ได้กับสื่ออินเทอร์เน็ตในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้อำนาจในระบบ ซึ่งได้แก่ การออกกฎหมายอย่างเช่นคำสั่ง คปค. ฉบับที่ 5 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาควบคุมสื่ออินเทอร์เน็ต และการสั่งปิดเว็บไซต์ หรือการใช้อำนาจนอกระบบ เช่น การโทรศัพท์ไปขอความร่วมมือจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ผู้ให้บริการ Web Hosting และเว็บมาสเตอร์ รวมถึงการสร้างสื่อออนไลน์ของรัฐเพื่อใช้ในการตอบโต้ฝ่ายตรงข้าม สอดคล้องกับความคิดเห็นของ รศ.ใจ อึ้งภากรณ์⁶ ที่ว่า ประชาธิปไตยบนอินเทอร์เน็ต (Internet Democracy) เป็นเพียงประชาธิปไตยจำลอง (Virtual Democracy) ที่ไม่อาจนำไปสู่การขยายผลในโลกจริงได้

² Pitch Pongsawat, “Virtual Democracy in Thailand: Information Technology, Internet Political Message Board, and the Politics of Representation in Thailand after 1992”, Refered to วารสารสังคมศาสตร์, หน้า 141-165.

³ ยุทธพร อิศรรชัย, “อินเทอร์เน็ตกับการเมืองไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 174.

⁴ สมเกียรติ ตั้งนโม, การเปลี่ยนรูปโครงสร้างของพื้นที่สาธารณะ ฮาเบอร์มาส : พื้นที่สาธารณะที่ถูกรัฐและทุนนิยมปล้นเอาไป, แหล่งที่มา: www.midnightuniv.org

⁵ ไอซีทีเเลกแบนยูทิวบ์ แต่บล็อกไอพีจากไทย, แหล่งที่มา: www.thairath.co.th, วันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2550.

⁶ Pirongrong Ramasoota Rananand, “Internet and Democracy in Thailand,” in *Rhetoric and Reality : The Internet Challenge for Democracy in Asia*, ed. Indrajit Banerjee (Eastern Universities Press, 2003), p. 311.

สาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สื่ออินเทอร์เน็ตขาดเสรีภาพ และไม่สามารถส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตยได้นั้น เป็นเพราะขาดการผลักดันจากนักวิชาการ สื่อมวลชน และบุคคลในภาคประชาสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประชาสังคมกับพื้นที่สาธารณะของ กาญจนา แก้วเทพ⁷ ที่ว่า ประชาสังคมและพื้นที่สาธารณะต่างมีบทบาทที่อนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน

กล่าวคือ พื้นที่สาธารณะในสังคมยุคใหม่นั้นจะเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ก็จากการที่ภาคประชาสังคม ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรจากองค์กรอิสระสาธารณประโยชน์ ปัญญาชน นักวิชาการ ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาต่างๆ และปัจเจกชนพลเมืองมารวมตัวกัน เพื่อปกป้องรักษาสื่ออินเทอร์เน็ตให้เป็นพื้นที่สาธารณะที่ปราศจากการครอบงำของรัฐ โดยมีสื่อมวลชนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยหลักที่จะถ่ายทอดข้อคิดเห็นและการเคลื่อนไหวดังกล่าวออกไปเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้คนในสังคม ให้หันมาเฝ้าระวังพฤติกรรมกรรมการครอบงำสื่ออินเทอร์เน็ตของภาครัฐด้วย

แต่ในกรณีของเว็บไซต์ทางการเมืองหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 นั้น จะเห็นได้ว่าประชาชนเข้ามาใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตในการวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของภาครัฐรวมถึงความชอบธรรมของการก่อรัฐประหาร แต่ขณะนี้นักวิชาการ สื่อมวลชน และบุคคลต่างๆ ในภาคประชาสังคม ไม่ได้แสดงความพยายามและเคลื่อนไหวอย่างเพียงพอเพื่อป้องกันไม่ให้ภาครัฐสามารถเข้ามาครอบงำสื่ออินเทอร์เน็ต นี่คือสาเหตุสำคัญที่ทำให้เว็บไซต์ทางการเมืองหรืออินเทอร์เน็ตไม่อาจเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีเสรีภาพเต็มที่

ขณะที่นักวิชาการกลุ่มหนึ่งมองว่า สื่ออินเทอร์เน็ตจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นหัวใจหลักของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่เมื่อสื่ออินเทอร์เน็ตมาอยู่ในบริบททางการเมืองที่มีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ อย่างการเมืองการปกครองของประเทศไทย

กลับกลายเป็นว่า อินเทอร์เน็ตถูกออกแบบให้เป็นไปเพื่อรองรับนโยบายทางการเมืองของผู้มีอำนาจ (elite) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดสังคมหล่อหลอมเทคโนโลยี (Social Shaping of Technology) ที่มองว่า การออกแบบและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีไม่อาจหลุดพ้นจากอิทธิพลของสังคมไปได้ การออกแบบโครงสร้างอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยก็สะท้อนลักษณะอันรวมศูนย์เช่นเดียวกับโครงสร้างทางการเมือง กล่าวคือ อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมีเกตเวย์อยู่ที่บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) เพียงแห่งเดียว ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (MIT) จึงทำให้ภาครัฐสามารถบล็อกหรือปิดกั้นเว็บไซต์ที่เกตเวย์ได้โดยสะดวก

6. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐในการกำกับดูแลเว็บไซต์ทางการเมือง

แนวทางการกำกับดูแลเว็บไซต์ทางการเมืองของภาครัฐในปัจจุบันนั้นไม่ถูกต้องเหมาะสม หน่วยงานภาครัฐไม่ควรใช้วิธีการโทรศัพท์ติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ผู้ให้บริการ Web Hosting และเว็บมาสเตอร์ แต่ควรใช้วิธีการแจ้งขอความร่วมมือเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะของจดหมายหรือ E-mail เพื่อให้เกิดบรรทัดฐานในการดำเนินงานของภาครัฐ และเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติตามคำสั่งของภาครัฐที่เป็นลายลักษณ์อักษร

นอกจากนี้วิธีการปิดกั้นเว็บไซต์ก็จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ของประชาชนและนำไปสู่การแสวงหาเครื่องมือหรือวิธีการที่จะหลุดรอดจากการปิดกั้นข้อมูลนั้น ภาครัฐควรจะใช้วิธีการชี้แจงข้อมูลผ่านสื่อมวลชนหรือสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงให้ประชาชนได้รับทราบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้วิจารณญาณของแต่ละบุคคลในการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งคือ เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์ทางการเมืองแต่ละเว็บนั้นมีวิธีการจัดการ

⁷ กาญจนา แก้วเทพ, มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด, 2543, หน้า 217.

เนื้อหาและข้อมูลที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดจากการสังสมประสบการณ์ในการดูแลเว็บไซต์ของเว็บมาสเตอร์มาอย่างยาวนาน หากมีการรวบรวมให้เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเนื้อหาในสื่ออินเทอร์เน็ต (content management) แล้วจะเป็นประโยชน์แก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเว็บไซต์ หน่วยงานภาครัฐจึงควรส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ดังกล่าว และเผยแพร่ให้เว็บมาสเตอร์ได้นำไปศึกษาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตาม

7. unสรุป

แม้ว่าการดำเนินงานในการกำกับดูแลเว็บบอร์ดทางการเมืองของภาครัฐจะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง กล่าวคือ สามารถสร้างความระมัดระวังในการใช้งานและสร้างอุปสรรคต่อการรับรู้ข่าวสารของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ทำให้ไม่สามารถขยายผลไปสู่การต่อต้านรัฐบาลในสังคมจริงได้มากเท่าที่ควรจะเป็น แต่ถึงกระนั้นบทบาทดังกล่าวของกระทรวงไอซีทีก็ส่งผลให้เกิดข้อคิดเห็นของบุคคลในภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต บุคคลในองค์กรอิสระ (NGOs) และนักวิชาการว่า กระทรวงไอซีที

ไม่ควรดำเนินบทบาทในฐานะผู้กำกับดูแลเว็บบอร์ดทางการเมือง เพราะหน้าที่หลักของกระทรวงฯ ควรจะเป็นการสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มากกว่าการทำหน้าที่ปราบปราม และหน่วยงานภาครัฐควรมีขั้นตอนการดำเนินงานที่โปร่งใสชัดเจน ให้ประชาชนได้รับทราบและสามารถตรวจสอบได้

นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวอีกว่า ในยุคข้อมูลข่าวสาร การปิดกั้นเว็บไซต์หรืออินเทอร์เน็ตนั้นไม่สามารถที่จะเป็นไปได้ในแง่ของเทคโนโลยี ด้วยคุณลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ตที่ประชาชนเป็นผู้ผลิตเนื้อหาเอง จึงส่งผลให้ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตมีจำนวนมากมายมหาศาล และการสร้างเว็บไซต์ก็สามารถทำได้ง่าย ส่งผลให้ยากต่อการควบคุมกลั่นกรองเนื้อหา อีกทั้งอินเทอร์เน็ตสามารถเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารกับสื่อประเภทอื่นๆ ผ่านเครือข่ายสารสนเทศได้ทั้งหมด ไม่เพียงเท่านั้น การปิดกั้นเว็บไซต์จะยังเป็นการผลักดันให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นของสาธารณชน และนำไปสู่การแสวงหาหรือสร้างเครื่องมือเพื่อหลีกเลี่ยงการปิดกั้นและหาทางเข้าถึงข้อมูลที่ถูกลิดกั้นได้ในที่สุด

Faculty of
Communication Arts
CHULALONGKORN UNIVERSITY
รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ, **มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่**, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท เอดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด, 2543.

ยุทธพร อิศรรชัย, **อินเทอร์เน็ตกับการเมืองไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สมเกียรติ ตั้งนโม. การเปลี่ยนรูปโครงสร้างของพื้นที่สาธารณะ ฮาเบอร์มาส : พื้นที่สาธารณะที่ถูกรัฐและทุนนิยมปล้นเอาไป. แหล่งที่มา: www.midnightuniv.org

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และพิรธรอง งามสุต. **สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ไอซีทีเลิกแบนยูทิวบ์ แต่บล็อกไอพีจากไทย, แหล่งที่มา: www.thairath.co.th, วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2550.

ภาษาอังกฤษ

Pirongrong Ramasoota Rananand, "Internet and Democracy in Thailand," in **Retoric and Reality : The Internet Challenge for Democracy in Asia**, ed. Indrajit Banerjee (Eastern Universities Press, 2003).

Pitch Pongsawat, "Virtual Democracy in Thailand: Information Technology, Internet Political Message Board, and the Politics of Representation in Thailand after 1992" Referred to **วารสารสังคมศาสตร์**, ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2545, หน้า 141-165.

Faculty of
Co mmunication Arts
CHULALONGKORN UNIVERSITY